Znamy program 17. edycji Festiwalu Misteria Paschalia

2019-11-07

17. edycja Festiwalu Misteria Paschalia odbędzie się w dniach 6–13 kwietnia 2020 r. W przyszłym roku festiwal zwróci się w stronę Niemiec, a wędrówkę po protestanckiej muzyce północnej i centralnej Europy poprowadzi Raphaël Pichon, francuski dyrygent słynący z ukazywania muzycznych związków Bacha z Mendelssohnem, Schütza z Brahmsem, Rameau i Glucka z Berliozem.

Tak zbliżającą się edycję festiwalu własnymi słowami przybliża dyrektor rezydent: – Myśląc o programie Festiwalu Misteria Paschalia 2020, natychmiast wyobraziłem sobie skondensowaną do wymiaru ośmiu kolejnych dni, chronologiczną opowieść o znaczeniu religii protestanckiej dla rozwoju muzyki niemieckiej. Chciałbym ukazać różnorodność, wielkość i żarliwość tej muzyki, śledząc największych kompozytorów germańskiej szkoły. Program festiwalu prezentuje się jako rozległy fresk, którego początkiem oraz punktem końcowym jest Bach i który w dziesięciu koncertach opowiada historię Marcina Lutra. Ona właśnie niczym rzeka zasila niemiecką muzykę, począwszy od pierwszych kompozycji Praetoriusów aż do symfonii „Lobgesang" Mendelssohna. Wszystkie zaproszone zespoły wyróżniają się chęcią wyjścia poza ramy tradycyjnego koncertu: oferują publiczności prawdziwe – zmysłowe i intelektualne – doświadczanie prowadzące ku dotąd nieznanym przeżyciom. Trudno wymienić wszystkie ich zalety; z pewnością każdy z nich ma swoją wyrazistą artystyczną osobowość – i już to obiecuje nam paletę tysiąca barw. Naprzemienne prezentowanie dużego aparatu wykonawczego i formacji bardziej kameralnych jest wyrazem mojego dążenia, by zaoferować słuchaczom możliwie najbardziej zróżnicowany repertuar. Świętujemy ludzki głos, ponieważ to przede wszystkim ten instrument ma do dyspozycji człowiek, który chce wychwalać Pana. Już w swoich najwcześniejszych pismach Luter nadawał śpiewowi ogromne znaczenie. To dzięki niemu wierni mogli zwracać się bezpośrednio do Boga, a wspólnota Kościoła – połączyć się w modlitwie; śpiewane przez nią chorały przejmą wkrótce najsławniejsi kompozytorzy, a ich echa odnajdziemy w większości utworów granych podczas tego festiwalu.

W tę podróż w głąb niemieckiej muzyki ruszamy wraz z Pygmalionem, zespołem, którego jestem dyrektorem artystycznym. Program pierwszego dnia festiwalu oparty o dzieła Hieronymusa i Michaela Praetoriusów został skonstruowany jako nabożeństwo nieszporne. Muzyka tych dwóch kompozytorów błyszczy dzięki mistrzowskiej syntezie, jaka dokonuje się między muzyką protestancką a pełnią stylu polichóralnego odziedziczonego wprost z Wenecji. Niczym monumentalny pokaz fajerwerków inauguracyjny koncert rozbłyśnie feerią kolorów i zagarnie przestrzeń wokół publiczności – tak, by każdy słuchacz znalazł się w chmurze oszałamiającego dźwięku.

Następnego dnia zespół La Tempête zaoferuje nam wspaniałą lekcję humanizmu w programie łączącym utwory Schütza i Scheina. W trakcie wojny trzydziestoletniej konfrontacja między protestantami a katolikami rozdzierała całe europejskie narody. Dwaj humaniści – właśnie Schütz i Schein – skomponowali w 1623 roku dwa dzieła o wielkiej mocy, które odzwierciedlały sytuację polityczną. Koncert może zapisać się w naszej pamięci jako niespotykane dotąd doświadczenie także ze względu na nową dramaturgię: dyrygent Simon-Pierre Bestion proponuje nam dialog pomiędzy tymi partyturami a śpiewami bizantyjskimi.

Buxtehude i „Membra Jesu nostri" to kolejny etap naszej wyprawy. Zespół Correspondances pozwoli nam wysłuchać tego oryginalnego dzieła, które poprzez podróż w siedmiu etapach

przybliża nas nieco bardziej do „Christus dolens”. Każda kantata opisuje z nadzwyczajną wrażliwością jedną z ran Chrystusa. Dzieło skomponowane z myślą o kościele Najświętszej Marii Panny w Lubece – znanego z długiej tradycji „Abendmusik” – odwołuje się całkowicie do pobożności wiernych i po raz kolejny pokazuje nam centralne miejsce muzyki w kulcie luterańskim.

Następnego dnia Capella Cracoviensis pod dyrekcją Jana Tomasza Adamusa pozwoli nam wysłuchać słynnych motetów Bacha, które jednając nas z nieuchronną i rychłą śmiercią, wychwalają szczęście życia wiecznego.

Na Wielki Piątek przygotowaliśmy kolejne arcydzieło lipskiego kantora: „Pasję według św. Jana”, wykonaną przez zespół Pygmalion. Ta niezwykła opowieść o pojmaniu i ukrzyżowaniu Jezusa doczeka się sugestywnego przedstawienia, w którym czarodziej Bertrand Couderc zaproponował dodatkowo świetlną kreację sprzyjającą skupieniu i intymności.

By dać przykład stałej wymiany kulturalnej między Włochami a Niemcami, Capriccio Stravagante i Olivier Fortin zaprezentują napisaną przez Bacha kontrafakturę słynnego „Stabat Mater” Pergolesiego. Tekst Psalmu 51 pozwolił Bachowi dostosować partyturę Pergolesiego do liturgii protestanckiej, z pewnymi oczyszczeniami linii wokalnych dokonanymi dla podkreślenia pobożności tekstu. Mroczny i ciepły głos Lucile Richardot cudownie połączy się z krystalicznym tembrem Maïlys de Villoutreys.

Na zamknięcie festiwalu znowu spotkamy się z Pygmalionem, łączącym tu siły z Wrocławską Orkiestrą Barokową, i piękną, radosną II Symfonią Lobgesang” Mendelssohna. Odkrywając na nowo Bacha w XIX wieku, Mendelssohn kontynuuje wielką historię muzyki luterańskiej. Utwór ten, pozostający w linii IX Symfonii Beethovena, prowadzi dialog pomiędzy pełną temperamentu orkiestrą, wielkim chórem i trzema solistami: nic nie jest wystarczająco wielkie, by chwalić Pana!

Do tych koncertów dołączą czyste chwile poezji w późnych godzinach nocnych. Zaplanowane w krótszej i bardziej kameralnej formule koncerty w kościele Świętego Krzyża będą przypominać rozmowy przy stole (*Tischreden*), które żarliwie praktykował Luter i które zachęcały dyskutujących do refleksji nad miejscem człowieka we wszechświecie. Usłyszymy skrzypaczkę Sophie Gent w sonatach i partitach Bacha, a także muzyków Ensemble Masques, którzy pozwolą nam odkryć muzykę sprzed czasów lipskiego kantora (Biber, Muffat, Schmelzer itp.), zaś Skip Sempé zaproponuje zestaw transkrypcji dzieł Bacha i jego współczesnych na klawesyn, będący niespotykanym świadectwem plastyczności tych utworów – podsumowuje Raphaël Pichon.

Zobacz także:

- Program festiwalu [PDF]

Magiczny
Kraków